

Spolupráca

Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky

a občianskeho združenia KOMPLEXNÁ CENTRÁLNA ZÁCHRANA SLUŽBA

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len ŠOP SR alebo Objednávateľ) pokračuje v pochybnej spolupráci s občianskym združením KOMPLEXNÁ CENTRÁLNA ZÁCHRANA SLUŽBA (ďalej len KCZS alebo Poskytovateľ). Dňa 9.8.2019 podpísala ŠOP SR s KCZS v poradí už druhú zmluvu, opäť na sumu 850 000 EUR, opäť bez verejného obstarávania a opäť na veľmi zvláštne činnosti.

Príbeh začal

Dňa 6. júla 2017 ŠOP SR uzavrela **bez verejného obstarávania** dohodu o vzájomnej spolupráci s občianskym združením KCZS. Táto dohoda je v prílohe č. 1 a nachádza sa aj v Centrálnom registri zmlúv pod číslom zmluvy ŠOP SR/89/2017 (<https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=3012826&l=sk>).

Išlo o veľmi „neštandardnú“ dohodu uzavretú na obdobie dvoch rokov, na základe ktorej sa ŠOP SR zaväzovala zaplatiť KCZS **náhradu nákladov** spojených s realizáciou spolupráce navyše vo výške **850 000,- EUR**.

V zmluve bolo uvedené, že predmetom dohody je *„spolupráca pri riešení ochrany a manažmentu chránených živočíchov, rastlín, stromov, biotopov, mokradí, maloplošných a veľkoplošných chránených území, území NATURA 2000 ..., a to v prípadoch, keď vznikne naliehavá potreba vykonať operatívny zásah za účelom ochrany prírody, zdravia a života obyvateľov alebo majetku“*

V zmysle dohody mala KCZS vykonávať veľmi podivné **„služby civilnej ochrany“**:

- *aktívna účasť pri činnosti národnej skupiny pre elimináciu nelegálneho lovu, ktorej činnosť bude smerovať k zníženiu pytlactva na chránených živočíchoch, vykonávanie náhodných kontrol chránených území pri podozrení na nelegálne usmrcovanie chránených živočíchov, vykonávanie náhodných kontrol motorových vozidiel pohybujúcich sa v chránených územiach, usmerňovanie a realizácia systematickej kontroly oficiálnych (registrovaných) a neregistrovaných preparátorov trofejí z usmrtených jedincov chránených živočíchov,*
- *ochrana prirodzených biotopov v rámci areálu prirodzeného rozšírenia chránených živočíchov (aj v lokalitách nachádzajúcich sa mimo areálu), eliminácia, resp. úplné zamedzenie nelegálneho zberu lesných plodov, pohybu terénnych motocyklov a štvorkoliek, pohybu mimo turistických chodníkov a úmyselné vyrušovanie veľkých šeliem v prirodzených biotopoch Európskej sústavy Natura 2000,*
- *zabezpečenie eliminácie vŕadísk a krmovísk pre raticovú zver, ktoré sú založené v rozpore s platnou legislatívou na úseku poľovníctva,*
- *podpora zvyšovania informovanosti všetkých záujmových skupín.*

Táto dohoda **bola uzatvorená bez verejného obstarávania** s odôvodnením uvedeným priamo v dohode (Preambula, ods. 5), že „... ide o civilnú zákazku, ktorej predmetom je služba civilnej ochrany

a prevencie nebezpečenstva, ktorú poskytuje občianske združenie ... a na ktorú sa zákon o verejnom obstarávaní nevzťahuje“.

Od začiatku tu bolo veľké podozrenie, že ide o účelovú dezinterpretáciu ustanovení zákona o verejnom obstarávaní, čo bolo viac krát aj medializované. V uzatvorenej dohode sú definované prevažne činnosti, ktoré pravidelne vykonávajú, resp. by mali vykonávať zamestnanci ŠOP SR, prípadne dobrovoľní členovia stráže prírody.

Postup uzatvorenia tejto dohody preveroval aj **Úrad pre verejné obstarávanie (UVO)**, ktorý 21.9.2018 vydal rozhodnutie č. 14167-7000/2017-ODII/12 (príloha č. 2), kde uviedol, že ŠOP SR svojím postupom porušila § 1 ods. 2 písm. g) zákona o verejnom obstarávaní, keď neoprávnene použila uvedenú zákonnú výnimku z aplikácie zákona o verejnom obstarávaní na uzavretie predmetnej Dohody a to tým, že v rámci stanoveného rozsahu činností vzájomnej spolupráce sú činnosti, ktoré nie je možné považovať za činnosti viažuce sa k civilnej ochrane, nepostupovala podľa zákona o verejnom obstarávaní a nepoužila postupy zadávania zákaziek podľa zákona o verejnom obstarávaní, pričom tieto porušenia mali vplyv na výsledok verejného obstarávania. Viac informácií nájdete na <https://www.uvo.gov.sk/vestnik/informacie/detail/5392>. ŠOP SR sa voči uvedenému rozhodnutiu 9.10.2018 odvolala, pričom Rada Úradu pre verejné obstarávanie rozhodnutím č. 12298-9000/2018 zo dňa 23.11.2018 (príloha č. 3) odvolanie ŠOP SR zamietla a rozhodnutie potvrdila.

Napriek rozhodnutiu UVO, ŠOP SR plnenie zmluvy nepozastavila, ale pokračovala v plnení zmluvy aj v roku 2019 a minula takmer celú sumu 850 tis. EUR uvedenú v zmluve.

Podľa vyjadrenia generálneho riaditeľa ŠOP SR Ing. Martina Lakandu, ŠOP SR s uvedeným rozhodnutím UVO nesúhlasí a obrátila sa preto so žalobou na súd.

Z nášho pohľadu ide o štátnymi inštitúciami často využívaný zastierací manéver, ktorého jediným cieľom je oddialiť definitívne potvrdenie protizákonného konania.

Otázkou zostáva, že ak existuje naozaj potreba lepšieho vykonávania činnosti, ktoré sú predmetom dohody, prečo sa vedenie ŠOP SR nepokúsilo posilniť vlastné kapacity stráže ochrany prírody a nehľadalo ani spôsoby, ako podporiť a rozvíjať existujúcu dobrovoľnú stráž prírody. Na druhej strane uzatvorilo bez verejného obstarávania veľmi pochybnú dohodu s občianskym združením KCZS.

Práve z dôvodu našich pochybností o účelnosti takto vynaložených prostriedkov sme sa obrátili na **Najvyšší kontrolný úrad** Slovenskej republiky (ďalej len „NKÚ“) pre podozrenie na nehospodárne nakladanie s verejnými financiami. NKÚ odstúpil žiadosť o preverenie na MŽP SR, ktoré následne len konštatovalo pochybenie v oblasti účtovníctva a odporučilo ŠOP SR dodržiavať niektoré účtovné a ekonomické opatrenia (napr. lehoty splatnosti, zväziť poskytovanie preddavkov a pod. – príloha č. 4). Kontrolu MŽP SR nemôžeme považovať za nezávislú, nakoľko sme presvedčení, že niekto z vedenia MŽP SR má eminentný záujem na financovaní KCZS čoho dôkazom sú aj následné udalosti a ďalšie uzatvorené dohody/zmluvy organizáciami zriadenými MŽP SR v rokoch 2017 - 2019 v celkovej výške 3,74 milióna eur.

- Rámcová dohoda o vzájomnej spolupráci - Spolupráca zmluvných strán pri riešení mimoriadnych situácií a stavov uzatvorená medzi Slovenským vodohospodárskym podnikom, š.p. a KCZS v 20.4.2017 na sumu 900 000 EUR
<https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=2910950&l=sk>

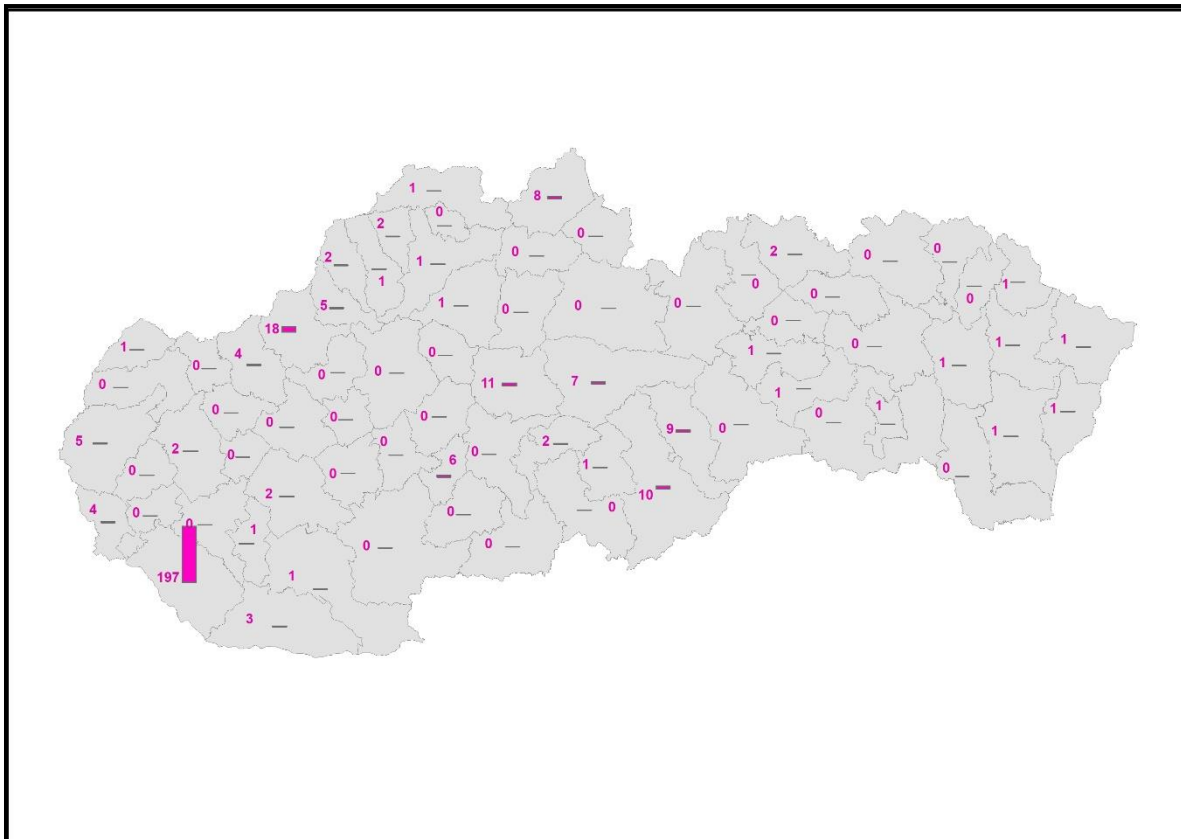
- Dohoda o vzájomnej spolupráci uzatvorená podľa § 51 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov uzatvorená medzi Štátnou ochranou prírody SR a KCZS v 6.7.2017 na sumu 850 000 EUR <https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=3012826&l=sk>
- Rámcová dohoda o vzájomnej spolupráci - Spolupráca zmluvných strán pri riešení mimoriadnych situácií a stavov uzatvorená medzi Slovenským vodohospodárskym podnikom, š.p. a KCZS v 10.4.2018 na sumu 900 000 EUR <https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=3409455&l=sk>
- Rámcová dohoda o vzájomnej spolupráci uzatvorená medzi Štátnou ochranou prírody SR a KCZS v 9.8.2019 na sumu 850 000 EUR <https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=4224443&l=sk>
- Zmluva o poskytovaní služieb uzatvorená medzi Vodohospodárskou výstavbou, š.p. a KCZS v 19.12.2019 na sumu 240 000 EUR <https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=4374835&l=sk>

Nie je jasné na čo boli peniaze minuté

V súlade so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám požiadali ŠOP SR o detailnejšie informácie, ako je dohoda realizovaná a napĺňaná v praxi. ŠOP SR napriek opakovanej a dopĺňanej žiadosti neposkytla všetky informácie, o ktoré sme žiadali. Z tých informácií, ktoré nám boli sprístupnené vyplýva nasledovné:

- ŠOP SR neposkytla preberacie protokoly (aj keď ich vyhotovovanie vyplýva priamo z ustanovení zmluvy), ale iba prehľadové tabuľky o vykonaných kontrolách len s uvedením miesta, bez bližšej špecifikácie rozsahu a druhu vykonaných činností a bez špecifikácie nákladov na ich vykonanie.
- Z poskytnutých údajov možno vyhodnotiť, že počas trvania dohody bolo v rokoch 2017 - 2019 vykonaných 316 kontrol a vyčerpaných bolo **847 530,15** eur. Pri analýze lokalít kontrol bolo zistené, že najviac kontrol sa uskutočnilo v Trnavskom kraji – **200 kontrolných dní (63,3% z celého počtu vykázaných služieb/kontrol)**. Ďalej nasledovali v Banskobystrický kraj (46 kontrol – 14,6%) a Trenčiansky kraj (30 kontrol – 9,5%), v ostatných krajoch boli kontroly realizované len ojedinele (Žilinský kraj – 4,1%, Bratislavský kraj – 3,2%, Nitriansky a Prešovský kraj – po 2,2%, a Košický kraj – 0,9%). Medzi lokalitami „kontrol“ jednoznačne dominuje lokalita Dunajské luhy (121 kontrol – 38,3%) a Gabčíkovo (76 kontrol – 24,1%). **Služby/kontroly do 40 km od sídla KCZS v Gabčíkove tvorili až 62,4% kontrol (197 kontrol z 316)**. V priemere vychádza, že za jeden deň kontrolnej činnosti si KCZS fakturovala cca **2 700,- EUR**.

Grafické znázornenie počtu služieb KCZS za roky 2017 -2019 v jednotlivých okresoch.

- Napriek opakovanej žiadosti o poskytnutie informácií, na základe ktorých by sa aspoň rámcovo dala vyhodnotiť užitočnosť a efektívnosť vykonávaných kontrol pre objednávateľa nám ŠOP SR tieto informácie neposkytla s odôvodnením, že takéto informácie **nemá** resp. **nevyplýva jej povinnosť** takéto informácie poskytovať, zhromažďovať, vyhľadávať, spracovávať a pod. Žiadali sme napr. informácie o počte a názve kontrolovaných subjektov a biotopov, type použitých dopravných prostriedkov, počtu zapojených zamestnancov zo ŠOP SR, počte a výške uložených blokových pokút, podaných podnetov na orgány štátnej správy (SIŽP, OU, Policajný zbor...), zdokumentovaných prípadov trestnej činnosti, zadržaných páchateľov trestnej činnosti, zhabaných vecí použitých na páchanie trestnej činnosti a podobne. Vyhodnotenie sme žiadali uviesť podľa jednotlivých bodov dohody (viď vyššie). V rozhodnutí č. ŠOP SR/1476-001/2019 zo dňa 11.11.2019 (príloha č. 5), ktorým ŠOP SR odmietla žiadosť o informáciu v celom rozsahu sa o.i. píše, že „*interné vyhodnotenie Zmluvy (rozumej dohody o spolupráci) nemá písomnú podobu, nie je možné ho žiadateľovi poskytnúť v požadovanej forme. V tejto súvislosti taktiež uvádzame, že ŠOP SR nemá zákonnú povinnosť písomne vyhodnocovať plnenie jednotlivých uzatvorených zmlúv.*“
- O službách/kontrolách realizovaných KCZS často krát **nevedeli ani riaditelia** jednotlivých správ CHKO a NP, niektorí dokonca tento typ kontrol na svojom území dokonca odmietli, čo nám viacerí potvrdili telefonicky alebo mailom.

Máme za to, že ŠOP SR potrebuje riešiť ďaleko závažnejšie problémy napr. primeranú starostlivosť o chránené územia (biotopy a druhy, ktoré si vyžadujú aktívnu ľudskú starostlivosť) alebo výkupy ochranný cenných pozemkov. Sme presvedčení, že ak už sa už ŠOP SR rozhodla podporiť výkon profesionálnej a dobrovoľnej strážnej služby, mohla využiť tieto finančné prostriedky oveľa účelnejšie a efektívnejšie. Ak už bolo potrebné posilniť strážnu službu mohli byť finančné prostriedky využité napr. na:

- zvýšenie plátov alebo odmien pre profesionálnych strážcov (napr. uhrádzanie nadčasov, prácu cez sobotu a nedeľu resp. sviatok, uhrádzanie špeciálnych školení a vzdelávania, služobných ciest, a pod.),
- personálne posilnenie profesionálnych strážcov v ŠOP SR,
- vzdelávanie, školenia profesionálnych strážcov a dobrovoľnej stráže prírody na báze školení, seminárov a vymieňania si skúsenosti medzi strážcami,
- odmeny pre dobrovoľnú stráž prírody (ošatenie, vybavenie členov stráže prírody a pod.),
- podpora riadenia strážcov na celoslovenskej úrovni napr. vytvoreným riadiaceho pracovníka na ústredí ŠOP SR.

Príbeh pokračuje

Dňa 9. augusta 2019 ŠOP SR uzavrela novú dohodu o vzájomnej spolupráci s občianskym združením s KCZS (príloha č. 6). Túto dohodu si môžete pozrieť v Centrálnom registri zmlúv pod číslom zmluvy ŠOP SR-Z/380/2019 (<https://www.crz.gov.sk/index.php?ID=4224443&l=sk>).

Predmetom tejto Rámcovej dohody je vzájomná spolupráca zmluvných strán pri:

- a) predchádzaní vzniku mimoriadnych udalostí spočívajúcich najmä v prevencii nebezpečenstva, ako aj v prevencii proti požiarom, v prevencii proti lesným požiarom, spočívajúcu najmä vo výkone monitoringu stavu prírody v chránených územiach a ich ochranných pásmach, čo napomáha znižovaniu rizika ohrozenia vzniku mimoriadnych udalostí, a to aj prostredníctvom výkonu stálej pohotovostnej služby, hliadkovej činnosti a operatívnej činnosti špecializovaných zložiek, s možnosťou využitia členov stráže prírody, s cieľom realizácie opatrení zameraných na ochranu života, zdravia alebo majetku a
- b) výkone záchranných prác v súvislosti s riešením mimoriadnych situácií a stavov, vyvolaných najmä vznikom požiaru, lesného požiaru v prípadoch, kde je potrebný operatívny zásah záchranných a špecializovaných zložiek, pri odstraňovaní ich následkov, prípadne v iných mimoriadnych udalostiach a havarijných stavoch, pri ktorých vznikne naliehavá potreba vykonať operatívny zásah za účelom ochrany zdravia, života alebo majetku aj vo väzbe na záchranu vzácnych druhoch živočíchov, stromov, rastlín a biotopov, za ktorých ochranu zodpovedá objednávateľ.

V snahe za každú cenu presunúť peniaze od štátnej inštitúcie ku KCZS bol predmet druhej dohody formulovaná – pre výhrady ÚVO – inak. Je celkom možné, že pri takto zadanom predmete dohody

– „protipožiarna hliadky“ – je možné obísť zákon o verejnom obstarávaní a zdať službu priamo (to posúdi ÚVO), avšak absentuje to hlavné – dôvod prečo si takúto službu ŠOP SR vôbec objednáva. Podľa zákona č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi v platnom znení sú povinnosti pri predchádzaní vzniku požiarov kladené na vlastníka, správcu alebo obhospodarovateľa lesa. Tí si povinnosti aj plnia, pričom sa na to vynakladajú nemalé finančné prostriedky (napr. <https://www.etrend.sk/firmy/skandalozne-drahe-kamery-uz-sleduju-slovenske-lesy.html>). ŠOP SR vlastní/spravuje cca 650 ha lesov v niekoľkých lokalitách, roztrúsených po Slovensku. Tu majú štátny ochranári povinnosti vyplývajúce zo zákona č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi. Tieto lokality sú však sústredené v národných parkoch a rezerváciách na strednom a východnom Slovensku ďaleko od Gabčíkova, kde tieto povinnosti oveľa efektívnejšie môžu plniť zamestnanci ŠOP SR, ktorý sa v týchto lokalitách pohybuje veľmi často.

Perličky na záver

- Dohodu s KZCS za ŠOP SR podpísal vtedajší generálny riaditeľ Ing. Milan Boroš, v súčasnosti riaditeľ NP Muránska planina. KZCS ho za príkladnú spoluprácu ocenila striebornou medailou už v roku 2013. Za podpis dohody o spolupráci v r. 2017 by si iste zaslúžil medailu minimálne zlatú.

- Pri príležitosti 100 rokov štátnej ochrany prírody na Slovensku (konferencia 15.-16.10.2019 Tále) bola udelil terajší generálny riaditeľ Ing. Martin Lakanda KCZS **pamätnú medailu**.

Nižšie prikladáme webové linky, kde je možné nájsť ďalšie informácie o KCZS a jej aktivitách:

- Článok v denníku SME: Biznis záchranárov platí štát:
<https://domov.sme.sk/c/5981409/biznis-zachranarov-plati-stat.html>
- Článok v denníku N: Čudná zmluva z envirorezortu za státisíce:
<https://dennikn.sk/blog/844796/cudna-zmluva-z-envirorezortu-za-statisice/>
- Článok v aktuality.sk: Mimovládke dajú 850-tisíc eur za to, čo má robiť štát:
<https://www.aktuality.sk/clanok/512773/mimovladke-daju-850-tisic-eur-za-to-co-ma-robit-stat/>
- Článok v teraz.sk: Podľa opozičnej SaS Štátna ochrana prírody rozhadzuje peniaze:
<https://www.teraz.sk/slovensko/sas-statna-ochrana-prirody-rozhadzuj/275652-clanok.html>
- Článok v Piešťanský denník: Kraj sa dohodol na spolupráci so záchranármí z Gabčíkova:
<https://www.piestanskydennik.sk/2012/07/30/kraj-sa-dohodol-na-spolupraci-so-zachranarmi-z-gabcikova/>
- Článok v Život.Pluska: Spolupracovníka polície prešetrujú z úniku 500 000 €:
<https://zivot.pluska.sk/clanok/1233/spolupracovnika-policie-presetruju-z-uniku-500-000>
- Blog Pravdy: Záchranári z KCZS: <http://juraj.blog.pravda.sk/2011/07/19/zachranari-z-kczs/>

Vypracoval: PRALES, o.z. (PETER BAČKOR, JURAJ VYSOKÝ, MARIÁN JASÍK, PAVEL MATHÉ)

27.1.2019

Zoznam príloh:

Príloha č.1: dohoda ŠOP SR a KCZS 2017

Príloha č.2: rozhodnutie UVO z 21.9.2018

Príloha č.3: rozhodnutie Rady o zamietnutí odvolania UVO z 23.11.2018

Príloha č.4: odpoveď MŽP SR na podnet na vykonanie kontroly

Príloha č.5: odpoveď ŠOP SR na infožiadosť PRALES, o.z. z 11.11.2019

Príloha č.6: rámcová dohoda o spolupráci ŠOP SR a KCZS 2019